

מב :

משוח מלחמה פרק שמיני סוטה

תורה אור השלם

1. ויגמד ויקרא אל מערכת ישראל ויאמר להם למה תצאו לערך מלחמה הלא אנכי הפלשתי ואנכם עבדים לשאול ברו לכם איש ויך אלו

2. וי אש מלחמה וי שבו: סוטה טו ב
3. וידר בן איש אפרתי הנה מבית לחם ויודיע בא אלו שלו מענה בנים ויקראו שמו שאול וכן בא באנשים.

4. ויאמר הפלשתי אל דוד הבבל אנכי כי אתה אלף במקלות וקלל הפלשתי את דוד באלקיו:

5. ויאמר דוד אל הפלשתי אתה בא אלי בדרב ובועית ובכידון ואנכי בא אלך בשם יי צבאות אלהי מערכות ישראל אשר דרפתי:
6. ויגש הפלשתי השכם והערב ויתרוב ארבעים יום: שמואל א יז טו
7. ויצא אש הבנים מנהיגו פלשתים גלית שמו מנה בכדו שש אמות ותר:

8. וישבו בבב אשר ביריחו ודקה ומשקל קינו שלש מאות ומשקל חרבם וראו חבור הדיש ויאמר להבות את דוד: שמואל ב כא טו
9. ותקח האשה והפרש את הקקק על פני חבאר ושפטו עלי דרפתי ולא נודע דר:

10. אמ תביתש את הארץ במכתש בתוך הדרפתי בעלי לא הסור מעלי ארלתי:
11. משלי כ כב ילדו לנרפה בנת ויפלו כיד דוד וביד עבדיה:

12. שמואל ב כא כב ותשקה קולן ותבכינה עד ותשק ערפה לתמונת רוח דבקה ביה: רות א יד
13. אשפתו בקבר פתחו כלם גבורים:

14. דאנה בלב איש סוטה ויקרי טוב וישקמונה: משלי יב כה

מאה פ' וד נאנאי בירושלמי בפרק המולך אנמרל וחיבין אשס תלי אט ש"מ [שהאשה] מתעברת ויחורה ומתעברת אט ש"מ אשין האשה מתעברת משני בני אלס כלחמ ופליגי על רבנן דלגנדח דרבנן דלגנדח אומרים פלשתים ממנה עלות פלשתים שהפרו זה מנה עלות פלשתים אמר רני מתניא ולא פליגי עד שלג נסרחה הרע האשה מתעברת משני בני אלס כלחמ משנסרת הרע אין האשה מתעברת משני בני אלס כלחמ זה משמע שכולן מנה היו אבותיו שהיו מכוון מתעברה אמו ולא כפי רש"י שפירש וחד נאנאי שאלח מהן אביו ופי' הערוך נאנאי כלל שנאו עליה מנה אלס אנשים וכלל אהד וכן מפורש בויקרא רבה ובגדה דשמואל אמר ר' ילחק אומה הליה שפירשה ערפה מחמתה נתרעבו זה גיים על מנה בני אלס הדל דכתיב והוא מדבר עמס והנה איש הבינים וגו' ממערכות פלשתים ממערות כתיב ממנה עלות פלשתים רני תחמונה אמר אף כלל אהד שנאמר ויאמר הפלשתי אל דוד כללל אהי וגו' ותו התס ויפליג ארבעים יום אמר ר' אהד וכן ברכיה ב"ר ילחק כשכר ארבעים פסקות שהלכה ערפה עם חמותה נהלג לבנה ארבעים יום: **מפני** שהשם יבא בניו מנחיים בארון. מוספתא (פ"ג ע"ג) כי ה' אליהם ההולך עמכם זה השם הנמון בארון שנאמר וישלח אותם משה וגו' מלמד שהיה פתח משוח מלחמה וכלי הקודש זה הארון ויש אומרים אלו בניו כהנה שגא' ובגדי הקודש אשר להאמן רני יהודה בן לקיש אמר ב' ארונות היו עמהם זה שיואל עמיה למלחמה היו בו שברי לחות שנאמר ויסעו מהר ה' וגו' זה שהיה עמיה היה בו ס"ט שנאמר ויעפילו לעלות וגו' ובירושלמי אמרי' ארון אחד היה:

מאלו התוס' לא מצאתי יותר

האשה ותפרוש המסך על פני הבאר ותשטח עליה הריפות ואי בעית אימא מהבא ¹⁰ אם תכתש את האויל במכתש בתוך הריפות בעלי ¹¹ ואת ארבעת אלה וילדו להרפה בנת ויפלו בנת דוד וביד עבדיו מאי נינהו אמר רב חסדא סף ומדון גלית וישבי בנוב ויפלו ביד דוד וביד עבדיו דכתיב ¹² ותשק ערפה לחמותה ורות דבקה בה אמר רבי יצחק אמר הקדוש ברוך הוא יבוא בני הנשוקה ויפלו ביה וזה הדרוקה דרש רבא בשכר ארבע דמעות שהורידה ערפה על חמותה זכתה ויצאו ממנה ארבעה גבורים שנאמר ותשאנה קולן ותבכינה עוד כתיב חץ חניתו וקרינן עין חניתו אמר רבי אלעזר עדיין לא הגיענו לחצי שבחו של אותו רשע מכאן שאסור לספר בשבחן של רשעים ולא לפתח ביה כלל לאודועי שבחיה דדוד: בני עמון באו בנצחונן של שובך כו': כתיב שובך רב ושמואל אהד אמר שובך שמו ולמה נקרא שמו שובך שעשוי כשובך וחד אמר שובך שמו ולמה נקרא שמו שובך שכל הרואה אותו נשפך לפניו כקיתון ¹³ אשפתו קבר פתוח כולם גבורים רב ושמואל ואמרי לה רבי אמי ורבי אסי חד אמר בשעה שזורקין חץ עושין אשפתות אשפתות של חללים ושמא תאמר שאומנין בקרב ת"ל כולם גבורים וחד אמר בשעה שעושין צורכיהן עושין אשפתות אשפתות של זבל ושמא תאמר מפני שחולי מעיים הם תלמוד לומר כולם גבורים אמר רב מרי שמע מינה האי מאן דנפיש ויכליה חולי מעיים הוא למאי נפקא מינה לישרח בנפשיה ¹⁴ דאנה בלב איש ישחנה י"ר אמי ורבי אסי חד אמר ישחנה מדעתו וחד אמר ישחנה לאחרים: ואתם אי אתם כן כו': וכל כך למה מפני ¹⁵ ושהשם וכל כינויו מונחין

שמעו דברי מערכי המלחמה וחזור במלחמה מה הוא אומר אל יך לבבכם אל תיראו ואל תחפזו ואל תערצו כנגד ארבעה דברים שעובדי כוכבים עושין מגיפין ומריעין צווחין ורומסין: פלשתים באו בנצחונן של גלית כו': גלית אמר רבי יוחנן שעמד בגילוי פנים לפני הקב"ה שנאמר וברו לכם איש וירד אלי ¹⁶ ואין איש אלא הקב"ה שגא' ה' איש מלחמה אמר הקב"ה הריני מפילו על יד בני איש שגא' ³ וידר בן איש אפרתי הזה א"ר יוחנן מושם רבי מאיר בשלשה מקומות לכדו פיו לאותו רשע אחד ברו לכם איש וירד אלי ואידך אם יוכל להלחם אתי והכני וגו' ואידך דקאמר ליה לרודי הכלב אנכי כי אתה בא אלי במקלות דוד נמי אמר ליה ⁵ אתה בא אלי בחרב בחנית ובכידון הדר אמר ליה ואנכי בא אלך בשם ה' צבאות אלהי (וישראל) מערכות ישראל אשר חרפת ⁶ ויגש הפלשתי השכם והערב אמר ר' יוחנן כידו לבטלן מק"ש שחרית וערבית ויתרוב ארבעים יום א"ר יוחנן כנגד ארבעים יום שנחנה בהן תורה ויצא איש הבינים ממחנות פלשתים וגו' מאי בינים אמר רב שמבונה מכל מום ושמואל אמר בינוני שבאחיו דבי רבי שלא אמר שהוא עשוי כבנין רבי יוחנן אמר בר מאה פפי וחדא נאנאי וגלית שמו מגת תני רב יוסף שהכל דשין את אמו כגת כתיב מערות וקרינן מערכות תני רבי יוסף שהכל הערו באמו כתיב ירפה וכתיב ערפה רב ושמואל חד אמר הירפה שמה ולמה נקרא שמה ערפה שהכל עורפין אותה מאחריה וחד אמר ערפה שמה ולמה נקרא שמה הרפה שהכל דשין אותה כהריפות וכן הוא אומר ויתקח האשה ותפרוש המסך על פני הבאר ותשטח עליה הריפות ואי בעית אימא מהבא ¹⁰ אם תכתש את האויל במכתש בתוך הריפות בעלי ¹¹ ואת ארבעת אלה וילדו להרפה בנת ויפלו בנת דוד וביד עבדיו מאי נינהו אמר רב חסדא סף ומדון גלית וישבי בנוב ויפלו ביד דוד וביד עבדיו דכתיב ¹² ותשק ערפה לחמותה ורות דבקה בה אמר רבי יצחק אמר הקדוש ברוך הוא יבוא בני הנשוקה ויפלו ביה וזה הדרוקה דרש רבא בשכר ארבע דמעות שהורידה ערפה על חמותה זכתה ויצאו ממנה ארבעה גבורים שנאמר ותשאנה קולן ותבכינה עוד כתיב חץ חניתו וקרינן עין חניתו אמר רבי אלעזר עדיין לא הגיענו לחצי שבחו של אותו רשע מכאן שאסור לספר בשבחן של רשעים ולא לפתח ביה כלל לאודועי שבחיה דדוד: בני עמון באו בנצחונן של שובך כו': כתיב שובך רב ושמואל אהד אמר שובך שמו ולמה נקרא שמו שובך שעשוי כשובך וחד אמר שובך שמו ולמה נקרא שמו שובך שכל הרואה אותו נשפך לפניו כקיתון ¹³ אשפתו קבר פתוח כולם גבורים רב ושמואל ואמרי לה רבי אמי ורבי אסי חד אמר בשעה שזורקין חץ עושין אשפתות אשפתות של חללים ושמא תאמר שאומנין בקרב ת"ל כולם גבורים וחד אמר בשעה שעושין צורכיהן עושין אשפתות אשפתות של זבל ושמא תאמר מפני שחולי מעיים הם תלמוד לומר כולם גבורים אמר רב מרי שמע מינה האי מאן דנפיש ויכליה חולי מעיים הוא למאי נפקא מינה לישרח בנפשיה ¹⁴ דאנה בלב איש ישחנה י"ר אמי ורבי אסי חד אמר ישחנה מדעתו וחד אמר ישחנה לאחרים: ואתם אי אתם כן כו': וכל כך למה מפני ¹⁵ ושהשם וכל כינויו מונחין

שמעו דברי מערכי מלחמה. מי ראו לחזור ומי ראו לילך לחזור והוא כס וירש אשה וירא וכן הלכך. ואע"ג דכתיב בהן ודברו השוטרים לקמיהן אמרין דכח קאמר לכו אלם השוטרים משמעין דבריו לעם: אל יך לבבכם אל סיראו ולא תחפזו ולא תערצו. ארבעה אזהרות כנגד ארבעה דברים שהעובדי כוכבים היו עושין לאיים מגיפין בתריסין ומריעין בקרעות ולוחין בקולס ורומסין נלהלס סוסיהן ודהרומס אלל לחלות חרות ושפעת קלגסיס הן עיקר המלחמה ואין לאיים: צילוי פנים. בחופזה: ברו. בתרו: לדוד פיו. אמר פיו אט כשלונו: וירד אלי. משמע עליו שהוא יגבר דהוה ליה למימר וילחם אתי: ואידך והכני. ואע"ג דהדר אמר ואס אני אוכל לו והכיתיו מכל מקום פתיח פיו לרעמוס: דוד הדר קאמר ליה ואני בל. ואין זו פתיח פה לרעה דאמר ליה אתה בל למשול בי על ידי דבר שאין בו ממש ואני בל למשול בך נשם שהלחמות שלו: כנגד ארבעים יום. שאחריה מורה להתקבל יתן לו כח להתיב: מכל מום. מתוקן ומנוקה מכל מום של כיעור: שכסאיו. ארבעה (א) היו (ב) דלקמן: בר משה פלפי וחד נאנאי. בן הערובת שנאו הרבה אנשים על אמו כלילי אחת ונתעברה מן אחד ממלל האחד אביו וכוון מנפשים: נאנאי. זהו אב בלשון פרסי: פלפי. פרשטרי"ל. ולשון איש הבינים שגא' מבין אנשים הרבה: כסיב מערוה. ממערות פלשתים: כסיב ערפה. שם האחת ערפה (רות א) וכתיב הרפה אשר בילידי הרפה והיא ערפה דדלמרי' לקמן שגוד עליה שיפלו בניה בחד כיד בני רות שדבקה בשמינה: עורפין אופס. הפקירה ענמה ככהמה (ו) פנים כנגד עורף: כהריפוס. חטין כמסין: סף ומדון וגלים וישבי. כולם כספר שמואל: בני הנשוקה. ששקה לחמותה להפרד מעמה של נתייירה: והכנינה עוד. פעם שניה דלעיל מיני' כתי' ותשאנה קולן ותבכינה: ארבע דמעוס. שתי כביות משתי עניים: חץ. לשון חלי. הודיעך הכתוב שלל קיפר בחצי גבורתו: לאודועי שבחיה דדוד. שנלחם עם גבור כמיהו: כסיב שובך. כספר שמואל (ב' י) וכתיב שובך בדברי הימים (ב' ט) אשפתו קבר פתוח. בחיילות של נבודנלר כתיב. ואידי דנקט פלוגתא דרב ושמואל דברשות דקראי נקט לה: מפני שאומניס. אלל אינס גבורים: של זבל. מחמת שאיליין הרבה בגבורה: שמע מינה. מדקאמר שמא תאמר חולי מעיים הס: ליערח כנפשיה. לבקש לו רפואות ערס יכד חוליו עליו: דאנה בלב איש ישחנה. ישחנה דמסחו. ישחנה לאחרים: וכל כך למה. אמר להם ומה היא הכעסה הוה שהכטימן כי ה' אליהם ההולך ולא אמר כי ה' אליהם עמכם ומה היא הליכה זו דמשמע הולך ממש: שהשם וכל כינויו עומדין בארון. היולא עמיהם צלמחמה: שפיטפט

הגהות הב"ח

- (א) נקמן ממ. סנהדרין ג.
- (ב) יתח עה. (סנהדרין
- (ג) וביד יד. (ד) דף
- (ה) וביד יד. (ו) כס"א:
- (ז) וביד יד.

לעני רש"י

פרשטרי"א אבות וירגיס.

מוסף רש"י

דאנה בלב איש. ספד שיואל על הספר סוס דבר סן יבואה (יוסא עה.) ישיחנה לאחרים. שמא ישיחנה עליה (שסו.)